

ROLE ELEARNINGU V UNIVERZITNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Petra POULOVÁ

Abstrakt

Příspěvek je ohlédnutím za vývojem využívání eLearningu na veřejných univerzitách v České republice. V minulých letech došlo nejen ke kvantitativnímu nárůstu aktivit svázaných s využitím ICT v univerzitní výuce ale i k výraznému posunu v kvalitě formální i neformální stránky vytvářených eLearningových produktů.

Klíčová slova: Blended learning, eLearning, Evaluace, ICT, Vysokoškolská výuka.

eLearning v univerzitním prostředí

eLearning lze na vysoké škole aplikovat:

- při tvorbě distančních studijních programů,
- v kombinované formě výuky nebo
- jako doplněk prezenční výuky (blended learning).

Akreditace plně distančního studijního programu je velice složitá, vyžaduje precizní přípravu všech studijních materiálů i organizačního zázemí pro studenty, kteří budou studovat naprosto samostatně bez kontaktu s univerzitou. V případě kombinované výuky, která je založena na kombinaci distanční a prezenční formy, je situace jednodušší. Z tohoto důvodu je praktické začít s přípravou eLearningových materiálů pro kombinovanou formu a postupným zdokonalováním studijních opor i organizačních opatření postupně zvyšovat podíl distanční výuky. Materiály určené pro kombinovanou nebo distanční formu výuky jsou dobře využitelné i v prezenční výuce. V tomto případě je třeba zvážit podíl samostatné práce studentů a vlastní prezenční výuky, aby nedocházelo na jedné straně k přetěžování studentů tím, že kromě problematiky probírané na přednáškách a cvičeních řeší ještě řadu samostatných prací, a na druhé straně aby prezenční výuka nebyla pouhým opakováním poznatků, které si mohli studenti samostatně prostudovat z kvalitně připravených studijních opor.

Na řadě univerzitních pracovišť vznikaly v minulých letech týmy zabývající se implementací eLearningových přístupů do vysokoškolské výuky. V prvních letech byly tyto zájmové týmy tvořeny zpravidla neformálně, skupinou nadšenců, a jejich působení bylo minimálně na počátku spíše trpěno než výrazně podporováno. Pionýrské eLearningové aktivity byly v tomto období financovány nejčastěji z různých, převážně evropských, projektů. Navzdory počáteční rezistenci se ale v uplynulých letech povědomí o možnostech eLearningu rozšířilo na většinu vysokoškolských pracovišť. V současnosti lze hovořit nejen o povědomí, ale na mnoha univerzitách i jednotlivých fakultách dnes fungují formální či méně formální střediska zabývající se eLearningem a jeho implementací do výuky. Podobně i financování těchto aktivit získalo systémové kontury a není závislé výhradně na iniciativě jednotlivých pracovníků. Velmi často jsou prostředky potřebné na implementaci ICT do vzdělávacího procesu, jak na materiální a programové vybavení, tak na motivační ohodnocení aktivních pracovníků, plánovány v rozpočtech pracovišť a jejich zdroje získávány a zajišťovány

funkcionári univerzít. Podpora vedení univerzít se projevuje rozmanitou škálou ohodnocení – od materiální podpory, finančního ocenění až po veřejné ocenění.

Namísto ryziho eLearningu je v poslední době frekventovaný blended learning. V praxi se za ním mohou skrývat dva odlišné přístupy:

- integrace různých vzdělávacích strategií včetně ICT podporované výuky,
- aktivity založené na tradičních vzdělávacích postupech pouze prezentované prostřednictvím ICT.

V druhém případě, který je bohužel poměrně častý, dochází například k náhradě tradičních kvalitních učebnic prostými elektronickými texty bez interaktivních cvičení, zpětné vazby, multimediálních možností apod.

S uvedenými trendy logicky dochází i ke kvantitativnímu nárůstu aktivit svázaných s využitím ICT v univerzitní výuce a k výraznému posunu v kvalitě formální i neformální stránky vytvářených eLearningových produktů.

Hodnocení kvality eLearningu na vysokých školách

Současně s rostoucím rozšířením a s ním souvisejícími náklady věnovanými na tvorbu a udržování eLearningových aktivit se zvyšuje i důraz na jejich hodnocení.

Během minulého desetiletí vzniklo několik soutěží zabývajících se posuzováním kvality eLearningových kurzů a produktů. Řada univerzitních pracovišť si vytvořila i vnitřní systém hodnocení kvality, přičemž různé univerzity k tomuto problému přistupují různorodým způsobem.

V ojedinělých případech je hodnocení prováděno na celouniverzitní úrovni. Zpravidla je realizováno na jednotlivých fakultách nebo katedrách. Hodnocení je obvykle spojeno s motivačním systémem podporujícím tvorbu eLearningových kurzů. Tyto motivační systémy jsou mnohdy založeny na myšlence soutěže, v níž je sestaveno pořadí kurzů a vítězové získají finanční odměnu nebo věcné ocenění. Jinou možností je posuzování kurzů podle předem daných kritérií. V případě, že jsou splněna, má autor právo na vyplacení cílové odměny.

Odlišný přístup mají instituce také k prezentaci hodnocených kurzů. Od veřejných prezentací kurzů před hodnotící komisí a širokou veřejností po předání materiálů o kurzu a nezávislé posouzení jednotlivými členy komise.

Některá pracoviště upřednostňují interní hodnocení, jiná dávají přednost hodnocení externími hodnotiteli. Mezi velmi rozšířené patří kombinace obou typů hodnocení, kdy jsou kurzy hodnoceny jak interními, tak externími hodnotiteli.

Fakulta informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové (FIM UHK) měla v minulých letech pravidla hodnocení e-předmětů (eLearningových kurzů používaných pro podporu studentů kombinované a prezenční formy studia) upravena výnosem děkana. V souladu s tímto výnosem může být cílová odměna za vytvoření e-předmětu vyplacena až po jeho veřejné prezentaci. E-předmět je při této prezentaci hodnocen podle kritérií, která jsou součástí výnosu a jsou zveřejněna na fakultních webovských stránkách. Jednotlivá kritéria mají přidělenou váhu (v rozsahu 1 – 7) podle důležitosti posuzovaného rysu a mohou být ohodnocena 0, 1 nebo 2 body. Dva body jsou přiděleny pouze tehdy, pokud je příslušný rys důkladně a kvalitně propracován, jeden bod v případě naznačení možného směru využití. Po vynásobení relevantních vah a přidělených bodů a celkovém součtu je v závislosti na dosaženém ohodnocení kurz zařazen do jedné ze tří kategorií. Na základě dosažené

kategorie byla následně autorovi kurzu vyplacena odměna. V případě umístění v kategorii I ve výši 100% cílové částky, 50% pro kategorii II a v případě zařazení do kategorie III jen 25% cílové částky.

Účelnost uvedeného systému sledování kvality e-předmětů a motivování jejich tvůrců, který FIM UHK používá už více než 14 let, dokládá skutečnost, že za dobu jeho uplatňování bylo vytvořeno více než 230 e-předmětů využívaných pro podporu studentů kombinované i prezenční formy výuky. Kurzy vytvořené pracovníky fakulty získaly i řadu ocenění na národních i mezinárodních soutěžích eLearningových kurzů (eLearning Hradec Králové, Soutěž o nejlepší kurz – Virtuální univerzita Bratislava).

Literatura

- [1] ŠIMONOVÁ, Ivana. a Petra POULOVÁ. Learning style reflection within tertiary e-education. Hradec Králové : Miloš Vognar M&V, 2012. ISBN 978-80-86771-51-9
- [2] ŠIMONOVÁ. I., POULOVÁ. P. a ŠABATOVÁ. M.. On contribution of modern technologies towards developing key competences. Vognar Publishing house : Hradec Kralove, 2009

Kontakt:

Doc. RNDr. Petra Poulová, Ph.D.
Katedra informatiky a kvantitativních metod
Fakulta informatiky a managementu
Univerzita Hradec Králové
Rokitanského 61
500 03 Hradec Králové
E-mail: Petra.Poulova@uhk.cz